

د کوه نور الماس له کومه راغی او چیرته ولاړ ؟ (لومړی برخه)

څه وخت وړاندې مي يو دوست چې تازه ئی دایفل دبرج په اړه زما یوه معلوماتی لیکنه لوستي وه ، راته تلیفون وکړ او و ئی پوښتل چې ولې می پدی وختونو کی دسیاسی لیکنو پرځای دنورو لیکنو پرخوا مخ نیولې دی . ما ددی پخاطر چې ځان تری خلاص کړم ، ورته می وویل چې دبدو سترگو نه دی په امان وی ، دسیاسی لیکنو لیکوالان اوس زما په نظر دهمدی ډول لیکنو تر لوستونکو زیات دی ، خو په زړه پوری معلوماتی لیکنی چې نژدی هر یو لوستونکی ئی مینه وال دی ، ډیر لږ تر سترگو کیږی . په همدی خاطر به بده نه وی چې دسیاسی لیکنو څخه ستړی شوی وطنوالوته می لږ تفریح هم وکړم .

پدی لږ کی نن دادی غواړم د **کوه نور** دالماس په هکله چې یو وخت د افغانستان شتمنی هم گرځیدلی وو ، د خپلو شخصی یادښتونو او په ویکپیډیا کی داروندو سرچینو له مخی دلوستونکو سره ددغه جادویی غمی په باره کی ورغیرم . د کوه نور الماس ته می پام په ناڅاپه ډول یوی دنمارکی ورځپاڼی را وړاوه : دمیترو اکسپرس پنامه دنمارکی ژبی ورځپاڼی د همدی ۲۰۰۸ کال دسپتمبر په ۲۲ نیټه یو خبر خپور کړی چې دافریکا په جنوبی وړوکی شاهي هیواد Lestoho کبسی د Gem Diamonds شرکت کارگرانو د یوه معدن نه دسپتمبر په ۸ نیټه یوه توتیه الماس رایستلې چې **۴۷۰ قراطه** (د قیمتی ډبرو د وزن د مقیاس واحد دی چې یو متریک قراط ۲۰۰ ملي گرامه کیږی) وزن لری او کیدلای شی دنری دلویو الماسو په ډله کی ودیږی . دبلجیمی ماهرانو په اند ددغه الماس رنگ او شفافیت کولای شی دغه الماس ته داوسنی موجودو غمیانو په قطار کی یو ډپام وړ ځانگړی ځای په برخه کړی . دنوموړی الماس دارزښت په هکله چې لاتر اوسه بریلانت شوی ندی ، څه ویل گران دی ، مگر دنوموړی شرکت یوه مسئول نفر وویل چې لدی نه وړاندی هم دوی دغه الماس ته په ورته وزن یو الماس موندلې چې د رنگ او شفافیت له مخی له دی نه ډیر وروسته پاته وو ، ولې په ۱۲ میلیون دالرو وپلورل شو .

دهمدی خبر په لوستلو می دکوه نور الماس چې تر دغه گریه دنری دترتولو لویو الماسی غمیانو په سر کی راځی ، راپیادشو او دی لیکنی ته می قلم راواخیست . خو وړاندی لدی نه چې پخپله کوه نور ته مخ واړوم ، ښه به داوی چې لوستونکو ته ددغی قیمتی ډبری دځینو ځانگړتیاوو په هکله په لنډوکی څه نا څه معلومات وړاندی کړم :

ارزښت لرونکی (قیمتی) ډبری :

دا هغه مینرالونه دی چې په طبیعت کی لږ پیداکیږی ، دحکاکی او ښوی کاریو (لشم کاری) وروسته په زړه پوری رنگونه اخلی او دخپلو نورو فزیکي - کیمیاوی ځانگړتیاوو لکه دسختی درجه ، شفافیت ، دحکاکی قابلیت ، دنور انکسار له مخی ترنورو مینرالونو اوچت دی . په ۱۹۰۲ کال یوه فرانسوی کیمیاپوه م. ا. ورنیل دلومړی ځل لپاره یاقوت چې یوه قیمتی ډبره ده ، په مصنوعی ډول جوړ او بازار ته وړاندی کړ . له هغه نه وروسته ځنی نوری قیمتی ډبری هم په مصنوعی ډول جوړیږی چې کیفیت ئی دطبعی په پرتله ټیټ او قیمت هم ئی هم تر هغوی کم دی .

الماس په خپل طبیعی شکل کی

الماس Diamond :

دایه حقیقت کی د ساده **سکرو** یا **کاربن (C)** یو ډول دی چی داخلی شبکه ئی ځانگړی شکل لری . ددی مینرال دپام وړ ځانگړتیاوی - تر ټولو نورو مینرالونو لوړه دسختی درجه (۱۰) , تر ټولو لوړ دحرارت دانتقال قابلیت , تر ټولو لوړ دانکسار ضریب , دبرقی جریان نه تیرول , تر ټولو ټیټ دسولیدلو قابلیت او تر ټولو ټیټ دکنیکینل کیدو قابلیت دی . دشفافیت تر څنگ دانکسار دلور ضریب په مرسته , دحکاکی شوی الماس دمختلفو څنډو څخه دنور شعاعوی په مختلفو خواوو رنگارنگ انعکاس پیداکوی اوپو حالت منځته راوولی چی د **(رنگونو لوبه)** ئی بولی . همدغه خاصیت په ځانگړی توگه دنورو قیمتی ډبرو لکه **زمرد** او **یاقوت** تر څنگ د الماس د لوړ ارزښت لامل گرځی . الماس په خپل طبعی شکل سره کومه د یادولو وړ ښکلا نلری او یوازی دحکاکی وروسته چی دنوری شعاعو دخوځلي داخلی انعکاس دپاره شرایط برابروی , الماس ځانگړی ښکلا تر لاسه کوی چی د ارزښت لوړوالی ئی دهمدغه کار له برکته دی .

بریلانت Brillant :

د حکاکی دپروسی وروسته چی دالماس دپاره خپلی ځانگړتیاوی لری , الماس بیخی یو بل شکل تر لاسه کوی او د بریلانت (فرانسوی کلمه ه چی د ځلیدونکی مانا لری) پنامه یادیری . بریلانت کولای شو دالماسو دغمی پنامه هم یادکړو .
دبریلانت غمی ارزښت دڅلور سی (4C) له مخی یانی دترسره شوو حکاکی کارونو (Cut) دڅرنګوالي , شفافیت (Clarity) , رنگ (Color) او قراط (Carat) چی وزن ئی ښئی , ټاکل کیږی .

دبریلانتو (الماسی غمیانو) څو نمونی

دحکاکی په چاروکی مهارت دنورو قیمتی ډبرو پشان دالماس په اړه ډیر اهمیت لری . باید تر وسه وسه پاملرنه وشی چی دتورلو پروخت ضایعات کم شی ځکه چی دغمی لویوالی یا قراط (وزن) دهغه د ارزښت په جگولو کی لوی رول لوبوی . تجربی ښئی چی الماس دحکاکی کولو پروخت دخپل لومړنی وزن نه د ۵۵ څخه تر ۷۰ په سلو کی له لاسه ورکوی , خو ددی سره سره دبریلانت یا غمی په حالت کی دالماسو قیمت تر طبعی حالت نه جگیزی اودلته دنورو ترڅنگ دانسان دلاس مهارت او هنر هم دپام وړ اغیزه لری .

دالماسو حکاکی کول او بریلانت تری په لاس راوړل ډیر ځانگړی ډولونه لری . دنسبتا لویو ټوتو دپاره دحکاکی اوسنی کلاسیک ډول داسی دی چی غمی ته ټول ۵۷ اړخونه یاڅنډی ورکوی , دهغوی نه ئی ۳۳ اړخه په لوړه خوا او ۲۴ اړخه په کښتی خواکی جوړوی . د ورو ټوتو دپاره بیا ټول ۱۷ اړخونه په پام کی نیول شویدی . دا هغه حالتونه دی چی دنور دشعاعو دپاره دښپیر داخلی انعکاس چاری برابروی .

دبریلانتو څو رنگونه

لکه څنگه چې ياده شوه دبريلانت رنگ هم دهغه دارزبنت په ټاکلوکي اغيزمن توکي دي . په ټوليز ډول د الماسي غميانو رنگ سپين ، خاکستري ، ژر ، شين، زرغون ، نسواري ډوله ، بي رنگه او ان تور وي .

په طبيعت کي دالماسو پيدايښت :

الماس که څه هم يو نادر اولرموندنی مینرال دی خو د انځر گل ندي او معدنونه ئي دشمالی قطب نه پرته دنړی په ټولو لویو وچو کي په لږه يا ډیره کچه پيدا شوی چې کله نا کله د وړو ټوټو تر څنگ يو نیم دانه لویي ټوټي هم ورپکښي لکه څنگه چې مو ولیدل ، موندل کيږي . لویي داني هم همیشه بي عيبه نه وي او کله چې درزونه ولري ، نو دحکاکی پرمهال پارچه پارچه شی او د وړو دانو په توگه کار تری اخلي . هغه الماس (که لویي ټوټي وي يا وري پارچي) چې دلورو معیارونو له مخي ئي کیفیت ټیټ وي ، زیوري اهمیت نلري او ددی سره چې الماس هم دی خو قیمتي ډبري ورته ویلای نشو او کیدلای شی چې یوازي په صنعت کي کار تری واخیستل شی .

دځمکني الماسو نه پرته غیرځمکني الماس هم موندل شويدي چې دمیتورایتو سره زموږ دځمکي کري ته راځي . میتورایت هغه ستري ټوټي دي چې په اسمان (فضا) کي د سماوی جسمونو دچاودلو او ټوټه کیدو وروسته په فضا کي سره پاشلي کيږي او کله چي دیوی کري مثلا ځمکي واتموسفیرته وردننه شی نو دهغي کري دجاذبوی اغیزو لاندی راځي اوسطحي ته ئي را لویږي . پدی توگه ویلای شو چې الماس یوازي زموږ دځمکي دنترکیب کونکو توکو ځانگړتیا نده . دهغو الماسو معدنونه چې زیوري اهمیت لري او دقیمتي ډبرو په ډله کښیوزي په افریقا ، روسیي ، استرالیا ، او کاناډا کي ئي کچه دپام وړ ده . د (ډی بیرس) کمپني دارقامو له مخي چې دنړی دالماسو په سوداگري کښي تر ټولو لویه او شتمنه تجارتي موسیسه ده ، په ۲۰۰۴ کال د الماسو د راکري ورکري دلاری په لاندی ډول گټي ترلاسه شويدي :

۱ - بوتسوانیا - ۲,۹ میلیارده ډالره پلاس راوړی دی .

۲ - روسیي - ۲ میلیارده .

۳ - کاناډا - ۱,۴ میلیارده .

۴ - جنوبی افریقا - ۱,۳ میلیارده .

۵ - انگولا - ۱,۲ میلیارده .

۶ - نامیبیا - ۰,۷ میلیارده .

نژدی دتیری پیری تر وروستي کلونو پوري ډی بیرس کمپني د نړیوال بازار دالماسو په راکره ورکړه کي تر ټولو لویه برخه درلوده او ان دقیمتونو کنترول ئي په خپل لاس کي نیولی وو . په ۲۰۰۰ کال نوموړی کمپني پدی برخه کي خپله پالیسي بدله کړه چې دهغه راهیسي قیمتونه د عرضي او تقاضا تابع شويدي . په ۲۰۰۵ - ۲۰۰۶ کلونو کي دعرضی دلوروالي له مخي دبریلانتو قیمتونه په سلو کي تر ۳۰ - ۴۰ پوري راولویدل اوپه پایله کي عرضه کوونکي ودی ته اړوتل چې دعرضه کولو کچه راټیټه کړي . پدی وروستيو وختونو کي داسي ښکاري چې ددغو ښکلو غميانو نرخونه یوار بیا لور پلو ته گوري .

یادونه : هغو درنو لوستونکوته چې پدی څانگه کي مسلکي زده کړي لري ، دیادوني وړ بولم چې په لوړه لیکنه کښي ما پدی خاطر چې ټولو لوستونکو ته دپوهیدو وړ وي ، خاصه مسلکي ترمینالوژی (اصطلاحات) ندی کارولي او تر وسه وسه می کوبنښ کړي چې هرڅوک تری نه گټه واخیستلای شی . دلومړي برخي پای .

پاته برخه چې پخپله کوه نور دی ، مه هیروی !